pagini bucovinene

ANUL II, nr. 14

FEBRUARIE 1983

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

autograf

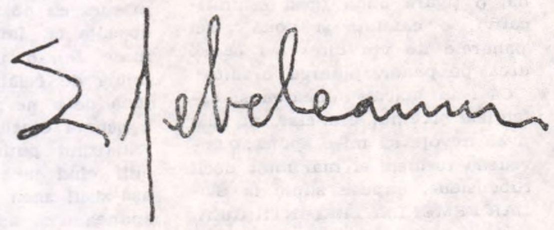
„Dar, stînd și gîndind"...

Citesc cu bucurie, de fiecare dată, „Paginile bucovinene", pe care le adăpostește excelenta revistă „Convorbiri literare".

Dar, stind și gîndind mai adînc, îmi spun și (de ce nu ?): — Ce-ar fi ca bunele, necesarele „Pagini bucovinene" să apară, nu ca în refugiu, la Iași sau la București, ci chiar în Bucovina ?

Se poate ?
De ce atîtea întrebări !
Să se poată !
E, chiar, obligatoriu !

Eugen JEBELEANU
Dec. 1982
București

simple constatări

Se împlinesc anul acesta, în 2 februarie, cincizeci și cinci de ani de la apariția unui cotidian literar nepereche — Bilete de papagal. Printre sutele de reviste care au ilustrat (sau nu) de-a lungul timpului scrisul românesc, „cea mai mică foaie tipărită de la Gutemberg pînă azi" face figura unei săbii voievodale într-un mare muzeu al armelor. Alături de pumnale, spângi, tunuri și multe altele (printre care trebuie să figureze și parul), marcate de vreme și uneori vetuste, pana ei de argint se păstrează pînă astăzi la fel de ageră și proaspătă ca acum mai bine de o jumătate de veac în urmă, cînd a sclipit pentru prima dată în mîna lui Tudor Arghezi. De pe panoplia trecutului nu o mai poate nimeni ridica; lipsesc șoldul august care să o poarte și brațul celui mai cumplit spadasin al cuvîntului pe care l-a avut literatura română, să o ridice. Se repetă povestea arcului lui Ulise.

Însă în timp ea devine reper fix, se încarcă de valoare simbolică și capătă virtuți de model: al luptei drepte pentru și prin Poezie. Literatura română nu este lipsită de scriitori înzestrați cu vocație polemică ; putem vorbi chiar de o disponibilitate pamfletara, decelabilă încă de la începuturi și cu caracter de permanență. Nu numai că, prin secole, acest fir nu se întrerupe, practic, niciodata, dar, la mare distanță în timp, putem constata afinități evidente între personalitățile de mare angergură. Nicolaus Olahus (chiar dacă în limba latină), cu patru sute cincizeci de ani în urmă făcea procesul contemporanilor („Ce secol fost-a vreodată mai sinistru ? / Ce ciumă crîncenă mai aducătoare de moarte ? /. . ./ Ce venin mai funest decît tine, / Secol îngrozitor ?") comparîndu-l cu tărîmul lui Pluto. Peste mai bine de trei secole, diatriba eminesciană viza veacul său — al saltimbancilor și irozilor. Mitropolitul Antim Ivireanul transforma amvonul într-o tribună a civismului, de la înălțimea căreia, cu o vehemență nemaiîntîlnită în Evul mediu românesc, practicînd oratoria polemică de o calitate excepțională, flagelează fără complexe boierimea venită să-i asculte pildele : „Și cînd mergem să ne ispovedim, nu spunem duhovnicului ca mîncăm carnea și munca fratelui nostru creștinul, și-i bem sîngele și sudoarea feței lui cu lăcomiile și cu nesațiul ce-l avem. . . Nu spunem strîmbătățile ce facem totdeauna, clevetirile, voile veghiate, fațăriile, mozaviriile, vînzările și pîrile ce facem că credem minciunile slugilor noastre, mai vîrtos decît adevărul celui ce să năpăstuiește, care de s-ar jura, nu-l credem, nici îi facem dreptate, ci-l pedepsim cu atîta cruzime de inimă, cît, de am putea, l-am stinge de pre fața pămîntului. . ." Peste două sute de ani, în 1907, Nicolae Iorga pare a relua discursul de unde-l lăsase precursorul : „Să nu-i ierte Dumnezeu. . . pe stricătorii pămîntului, pe risipitorii gospodăriilor, pe ticăloșitorii oamenilor, . . .pe cîrmuitorii neghiobi sau vînduți înaintea cărora, cufundați în orgii bugetare, fumegă acum acest sînge nevinovat." Afinități de vocație pamfletară există și între Cantemir și Arghezi : pandemoniul autorului „Tabletelor din țara de Kuty" se situează în continuare bestiariului din „Istoria ieroglifică". Tot așa, tactica lui Călinescu în aneantizarea adversarului amintește bine de cea a cronicarilor munteni.

Exercitată pînă dincolo de mijlocul veacului al XIX-lea, îndeosebi în spațiul socialului și al eticului, vocația polemică a scriitorilor și, de acum încolo, a criticii noastre se manifestă, din momentul în care apar la noi ideologii estetice diferențiate, și în domeniul artei. Inceputul îl face Titu Maiorescu. E un truism ca, de atunci înainte, dezvoltarea literaturii române este condiționată, într-o măsură considerabilă, de desfășurările de forțe polemice care i-au punctat, mai în toate momentele cheie, istoria. A aminti aici marile campanii este și imposibil și inutil ; după 1900, nu există, de fapt, personalitate critică cu un minimum de relief care să fi fost angajată, fie și marginal, în cel puțin una dintre aceste benefice conflagrații. Contribuția scriitorilor nu este, nici ea, deloc neglijată ; nume precum Arghezi, Camil Petrescu și Ion Barbu spun destul, dar participarea este incomparabil mai substanțială. Sigur, nu se poate susține, ar fi chiar ridicul, că toate aceste polemici, răsunătoare ori anonime, au cunoscut mari tensiuni ideatice și s-au derulat în limitele perfectei urbanități a gestului literar, media lor însă sau, mai precis, actele polemice esențiale ale epocilor literare revolute au avut totdeauna în vedere binele, propășirea țării și a literaturii. Dar, înainte de toate, ele au existat : ca expresii plenare ale conștiinței artistice.

Nu credem că istoria se repetă ; impresia de reiterare poate veni, în cel mai bun caz, din incapacitatea noastră de a distinge esențialul. Nu se poate, deci, cere actualității literare să revină pe drumuri parcurse o dată. Dar actualitatea noastră și sfîrșitul de mileniu al lumii ne oferă cel puțin tot atîtea obiective civice și estetice care să declanșeze vocațiile polemice. Discursul lui Gabriel Garcia Márquez la Conferința Premiului Nobel 1982 — veritabil pamflet — este un model și o mănușă aruncată, printre alții, și literatului român. S-ar putea obiecta că o astfel de asociere este disproporționată, dar nu văd ce ne oprește să ne comparăm, cel puțin din acest punct de vedere, cu ultimul laureat al Premiului Nobel.

Ne-ar ajuta, măcar, să observăm că deschiderea polemică a literaturii noastre contemporane se află în deficit. La o privire superficială constatarea poate fi contrazisă ; anul care s-a încheiat, și nu numai el, a fost, aparent, destul de agitat sub aspect polemic. Iluzie ; puține, foarte puține, polemici, în sensul propriu al cuvîntului, ne-a fost dat să urmărim ; restul, cu greu ar putea fi numite altercații. Arghezi definea pamfletul ca „un gen literar jumătate actual și jumătate etern" și cugetarea lui acoperă, în fond, întregul cîmp al polemicii. Să ne înțelegem ; nu este vorba de cuvîntul dur, nu suferim de complexe pudibonde; dar ne doare și ne jignește absența evidentă a atitudinii polemice a scriitorului față de problemele și dilemele, repetăm, sociale și estetice ale actualității, consumarea inutilă de energie și, adeseori, de talent pentru cauze minore, penibile sau inexistente.

Nu mai avem vocații polemice ? Din fericire, există cu prisosință. Nu are sens să dăm nume de virtuali virtuozi ai luptei de idei ; enumerarea ar fi fatal incompletă și asta ar irita fără folos vanități. Dar este limpede că avem numeroși scriitori (esteticieni, prozatori, poeți, critici) înzestrați cu forță a gîndirii, probitate și dar al cuvîntului cu tăiș frumos. Unii se mai angajează, sporadic, în controverse. Cutare ziar sau revistă lansează o dezbatere care invită limpede la polemică ; după cîteva intervenții, dialogul abia pornit, sucombă în anonimat total, înainte chiar ca mulți dintre cei mai autorizați posibili preopinenți să-și spună cuvîntul. Comoditate, s-ar putea spune, și prudență — în parte justificată cînd te temi că te poți aștepta la o replică obstructivă și diformă ; riscul este însă, în aceste cazuri, necesar. Altfel, Parnasul nostru contemporan va fi colindat în continuare de intruși acționînd alert, nu pentru binele literaturii române, ci pentru un loc, oricît de incomod, pe piscul mult jinduit.

Venite dintr-un colț de țară din afara ochiului de ciclon al vieții obștii noastre scriitoricești, cele de mai sus pot părea inoperante și chiar ireverențioase. Sînt însă niște simple constatări „ab exteriori" și, de ce nu, o, fără pretenții, invitație la dezbatere.

Mihail IORDACHE

Desen de Ion Carp Fluerici

NORD

Nici o-ntrebare din lume nu trece
prin aer.
Numai o muzică albă, atît de încet
coboară peste pămînt
încît nu e drum,
încît pasul tău se îndepărtează
pe trepte de fum.
Cuvintele nu-s.
Doar mîna mai scrie
pe răsuflarea de aur a zilei.
Și blînd ca o haină dezbrăcată în vis,
pînă la ochi se așterne
zăpada.
Linie nesfîrșită care destramă vederea,
pînză de corabie, retezînd mîna mea,
se arată în vînt.

Victor RUSU

VASILE LOVINESCU

AMINTIRI

E greu să scrii amintiri despre persoane de care te despart curgerea vremurilor și geniul morții. Pe fața Abisului succesiunea se transformă în simultaneitate și cine poate privi această față dacă nu și-a refăcut un suflet de copil ? Această recuperare e tot așa de grea ca și regăsirea Ilenei Sânziana. Copilul nu are senzația curgerii zilelor. Viziunea lui e globalistă, paradisiacă și lucrurile din afară i se pietrifică pe retină. Copilul are darul din basme al lui Făt-Frumos de a pietrifica cu o plesnitură de bici pe vrăjmașii căutării lui. Oamenii au pierdut harul de a spune clipei ca Faust : oprește-te ! ! Ești atît de

(continuare în pag. III)

dialog la distanță de 1 m

Interviu cu CEZAR IVĂNESCU

Mihai Pînzaru

— Ce părere aveți, mult stimate Cezar Ivănescu, despre **Pagini bucovinene** ?

Cezar Ivănescu

— Publicarea **Paginilor bucovinene,** supliment al revistei „Convorbiri literare", este întrutotul legitimată, dorită și de mult timp așteptată de noi toți scriitori români de origine moldavă. Foarte mulți tineri poeți din Moldova de Sus scriu la ora actuală o poezie excepțională, despre unii dintre ei m-am pronunțat în cadrul rubricii **Numele poetului,** din **Luceafărul,** pe mulți dintre ei i-am citit în diferite reviste literare sau le-am citit cărțile. Nu pot spune însă că sînt întrutotul satisfăcut de felul în care arată **Pagini bucovinene.** Pînă la totala autonomizare a acestui supliment (sperăm cu toții ca **Paginile...** să devină o revistă de sine stătătoare), ar fi bine ca tinerii noștri colegi să-și manifeste mai puternic originalitatea literară și chiar plastică.

M. P.

— Cum vedeți din unghiul strict al redactorului unei reviste de literatură prezentul și destinul **Paginilor ?**

C. I.

— Pentru ca **Paginile bucovinene** să-și justifice existența, redactorii ei de azi să evite o anumită monotonie prezentă în întreaga noastră presă literară și să încerce, ca orice revistă nouă, măcar pentru un timp, să reprezinte avangarda presei noastre literare.

Pentru aceasta trebuie să lanseze autori cu adevărat puternici, originali și îndrăzneți și să-și afirme un punct de vedere unic și personal în judecarea fenomenului literar actual. **Paginile...** trebuie să evite, cu orice preț, provincialismul și toate acele aspecte literare și grafice care le apropie de numeroasele suplimente ale unor ziare județene care apar la ora aceasta în țară.

Tradiția literară covîrșitoare a Moldovei de Sus trebuie să-i convingă pe tinerii redactori că au misiunea de a face presă literară majoră, nu de a vegeta în umbra unei tradiții.

M. P

— Există un val de poezie „nordică", pe care-l receptați la **Luceafărul,** o „presiune" a talentelor poetice moldave ?

C. I.

— Sub diferite forme, revista **Luceafărul** a încercat să promoveze noua școală de poezie a Moldovei de Sus, prin publicarea unor pagini de poezie, prin premierea unor tineri poeți, sau prin articole critice. Eu am încercat să acreditez ideea acestei școli de poezie, deoarece mi s-a părut că Aurel Dumitrașcu, Daniel Corbu, Adrian Aluigheorghe, N. Sava (din Piatra Neamț) sau Matei Vișnec, Viorel Dârja, Marcel Mureșanu, George Damian, Constantin Severin, C. Pricop, Gh. Lupu, Ion Beldeanu, Mircea Tinescu, Victor Rusu (din Suceava) și atîția alții... Încercînd să acreditez ideea unei școli poetice în primul rînd la Piatra Neamț nu am vrut să limitez geografic-urban această mișcare poetică... oricum, mi se pare, încercînd o judecată generală, că în poezia românească de azi tinerii moldavi aduc o notă cu totul originală, prin îmbinarea unui fond profund sentimental cu o autentică erudiție poetică, ca urmare a cultivării marilor poeți moderni. Și A. Dumitrașcu și D. Corbu mi se par poeți de mare viitor, mai substanțiali decît mulți tineri glăgioși din București... Trebuie să facem și noi, la revista **Luceafărul,** mai mult pentru acești tineri poeți de excepție, dar îi invităm și pe ei să fie mai combativi și să-și reclame drepturile, adică o revistă a lor.

Cum am mai spus-o, mi se pare firesc să apară reviste în acele puncte geografice ale țării în care apar și mari talente.

M. P.

— V-aș mai întreba ceva : pe cînd la Suceava ?

C. I.

— În curînd sper să vin la Suceava pentru cîteva discuții cu tinerii poeți din Moldova de Sus, precum și pentru a susține în acest sens, după o perioadă de solitudine, și un recital de poezie special pentru tinerii suceveni.

M. P.

— Vă așteptăm cu drag și bucurie !

Discuție consemnată de
Mihai PÎNZARU

Brîndușa Sumanaru

La orizontul dinspre trecut nimic nou

„Eu sînt o ființă solară", zise madam Bibi trăgînd cu sete din țigaretul de chihlimbar, la capătul căruia abia se mai ghicea una din țigările ei parfumate. „Mi-a plăcut întotdeauna o mîncare bună, o țigară bună (gest semnificativ), o cafeluță și două trei păhărele de vin din cel ce se urcă pe pahar, puterea ursului".

Că i-au plăcut mîncarea și cafeluțele și vinul era clar, nu mai avea nevoie să mi-o spună: o dovedeau formele ei mai mult decît rubensiene, expuse zilnic la SOLAR FEMEI LEI TREI INTRAREA, unde trona în șef absolut, dînd afară cu autoritate bișnițarii sau eventual maniacii care se aventurau în zona interzisă.

Dar chestia cu „ființa solară" era ceva cu totul nou și neobișnuit în vocabularul ei pestriț, pe care în cele cîteva săptămîni de viața comună l-am adulmecat mai întîi ca pe un fruct exotic, l-am savurat mai apoi, după care l-am consumat în porții mici pentru că altfel riscam, vorba ei, să mi se aplece. Dar de unde și pînă unde intrase „ființa solară" în căpșorul ei incredibil de mic (pentru un trup așa de mare) și acoperit cu cîrlionți mauve, asta n-o mai puteam înțelege pentru că de la SOLAR FEMEI pînă la „ființă solară" — îmi ziceam — drumul se măsoară nu în kilometri ci în ani, or anii erau tabu în discuțiile noastre.

Nu pentru că la cei douăzeci și nouă ai mei din vremea aceea începusem deja să am un frison cînd se atingea latura asta a problemei. Pe atunci reușeam chiar să ies onorabil și cu fruntea sus din meandrele discuțiilor de felul ăsta, care se terminau de cele mai multe ori cu zîmbete vag curtenitoare : vai, dar arăți ca o fetiță.

Ci pentru că madam Bibi a socotit de cuviință să-mi povestească încă din primele zile o pățanie a prietenei ei, Coloneleasa, („La un pahar de vin se găsește tinerica asta cu șaizeci de primăveri în cîrcă și alte cîteva nedeclarate să întrebe pe un căpitan: Cîți ani îmi dai ? Ce să-ți mai dau că și-așa ai destui") decretînd mai apoi, după rîsul de rigoare, că femeia numai la popa și la doctor să-și spună anii, și atunci cînd vede că n-are încotro. „Dar la tribunal ?" întrebarea țîșnise din mine fără să vreau, urmele divorțului, necicatrizate, se ștergeau greu, deși — cum mi-am dat seama mai tîrziu — soarele și marea din vara aceea pe un fond de tête-à-tête-uri matinale cu gazda mea cîrlionțată mauve aveau să atenueze într-un chip neașteptat șocul rupturii și al singurătății presimțite.

*

Așadar era o dimineață de pus în ramă, o dimineață tip pentru un — concediu — de — neuitat — la mare — .Temperatura nu era nici sub nici peste limita firească a lunii august, vîntul nu prezenta intensificări dinspre nici un sector, umiditatea nu lăsa nici ea de dorit, deși meteorologii amenințau fie cu o caniculă de zile mari, fie cu furtuni nemaiîntîlnite.

După ce a lepădat cuvîntul cu pricina, care trebuie că-i mîncase mult limba înainte, gazda mea trecu la o avalanșă de confesiuni pe teme medicale, aceleași ca și în alte dimineți : flebita care a lovit-o mișelește acum doi ani cînd înota în larg de era gata-gata să se-nece, migrenele, apoi misterioasa indigestie care o supără de la-nceputul verii. „Îmi trimite cumătra telegrame peste telegrame" „ce fel de telegrame, madam Bibi ?" „nu știi ? cică era una pe patul de moarte și cînd apare la ușă doamna cu coasa, bolnava se ridică într-un cot și o-ntrebă : cum vii să mă iei așa, fără să-mi dai de veste, fără nici un semn, fără nici o scrisoare ?"

Scrisorile bărbatului meu aveau frecvența invers proporțională cu trecerea timpului. De fapt, în acea ultimă vreme totul părea să fie împotriva noastră : distanța, întîmplările mari sau mici, apartenența la două generații diferite. Tot ceea ce în anii de început fusese poftă nebună de a ne măsura cu obstacole, de a umple absența cu imagini, se transformase într-o imensă oboseală a unuia de celălalt, într-un fel de jenă de a ne privi în ochi și de a asuma eșecul, dacă eșec era. Estetizînd puțin, pentru că erau anii cînd încă mai credeam în așa-zisul meu talent literar, îmi spuneam că așa cum sînt anii cînd merii și caișii nu leagă rod iar grîului nu-i merge bine, anul acela îl puteam decreta „anul iubirilor sterpe". Ca și cum ruptura noastră ar fi trimis radiații mortale asupra cuplurilor din jur, îmi parveneau vești de necrezut despre căsnicii năruite peste noapte, logodne stricate, iubiri mari lepădate la gunoi. Dar problema noastră era alta. Recunoscut sau nu în sala tribunalului, eșecul cuplului nostru nu provenea din mult invocata nepotrivire între noi doi ; din ne-concordanța programelor noastre — el, cu absențele îndelungate, eu cu ritmul zilnic al biroului de la bancă; din așa-zisa mea posesivitate cu care nevoia lui de libertate se nu se putea împăca ; din incapacitatea lui mărturisită de a conviețui mult timp cu o persoană, caz-tip de complex donjuanesc. Nimic din toate astea. Povestea noastră s-a îmbolnăvit de prea multă imaginație și s-a înecat foarte aproape de mal, tocmai la proba imaginii : în fracțiunea de secundă cînd ne-am dat seama că imaginea despre celălalt și persoana lui nu se potrivesc, nu se suprapun. Inflația de sentimente, constatam eu în timp ce madam Bibi examina grațios zațul din cana mea, duce negreșit la devalorizare.

„Spune-mi, cine ți-a întors spatele ?" mă întrebă ea brusc ; eu căutam un răspuns plauzibil, povestea cu divorțul nu i-o mărturisisem încă, tocmai ca să-i pun la încercare mult lăudatele talente. Spre norocul meu tocmai i se înfundă portțigaretul — semn rău în mitologia ei personală — așa că madam Bibi se sculă de la masă, trecu în sufragerie și deschise comoda triunghiulară cu rafturile debordînd de dantele.

Era acolo un amestec ciudat, înduioșător și caraghios, după chipul și asemănarea ei : sticlărie veche, pahare desperecheate alături de eșantioane pentru reclamă de Martini, Cinzano, Dubonnet, albume cu fotografii dintre cele două războaie și un album nou-nouț de lemn lăcuit din care, deschizîndu-l doar, niște clopoței susurau o melodie îndepărtată („ăsta mi l-a adus băiatul cel mare, vaporeanul, de la Singapore") ; în sfîrșit, pe raftul central, tronînd, o gondolă de plastic aurit împănată cu beculețe multicolore și care — culmea — avea aceeași proveniență ca și albumul cu clopoței.

De după o carafă pîntecoasă madam Bibi scoase o cutiuță care cîndva va trebuia să fi fost argintie. Eticheta LIPTON'S BLACK TEA nu justifica nici aici conținutul. Madam Bibi o deschise, scoase cîteva obiecte lunguiețe ambalate în tifon de bandaj — toată colecția ei de ustensile de fumător — le pipăi pe rînd apoi, cu infinită precauție, dezveli un țigaret de fildeș care se termina cu un cap de monstru marin. În gura lui căscată fu introdusă o țigară luată dintr-un pachet special. Fumul parfumat începu din nou să plutească în apartamentul întortocheat, la fel ca în prima zi cînd cu adresa în mînă, venind direct de la gară, sunam la ușa ei. După ce m-a măsurat din cap pînă-n picioare intrigată pesemne de aerul meu extravagant, doamna cu cîrlionți mauve și capot de mătase nu m-a întrebat nici de unde vin nici cine și ce sînt ci, cu un gest cît se poate de referențial : „Suporți fumul de țigară ?" Atunci, ca și acum eram o fumătoare ocazională. Ea însă mărturisea cu aplomb Coloneleseі sau diverșilor chiriași ocazionali că și din morți poate să se scoale pentru o țigară bună. Obiceiul de a fuma, în loc să-i pun viața sub semnul întrebării, i-o salvase. Asta era o întîmplare veche pe care gazda mea n-o povestea oricui, pentru că — după cîte mi-am dat seama atunci — încă era legată de o zonă labilă a sufletului ei de septuagenară. Confesiunea aceea din ultimile zile ale șederii mele la ea urma să aibă o semnificație nebănuită pentru mine, să arunce o lumină proaspătă asupra mecanicii secrete a întîmplărilor pe care acum o numesc destin.

Era prima iarnă de după război, în tîrgul de munte unde și-a petrecut cea mai mare parte a vieții. Bărbatul ei lipsea de mult timp, fusese chemat la arme printre primii și veștile de la el mai mult nu veneau decît veneau. Cînd plecase îi lăsase podul plin n-avea de ce se plînge. Dar cei trei copii veniți unul după altul cereau de mîncare, așa că ea, Albina Buzdugan, alintată Bibi de o bunică umblată prin lume, s-a hotărît să se angajeze socotitoare la exploatarea forestieră unde lucrase înainte bărbatul ei. Plecau acolo în zori cu un autobuz anemic care aduna de prin toate satele lucrători și mai ales lucrătoare. În seara aceea unul din copii se jucase cu ceasul și-l defectase, așa că în loc să se scoale la patru s-a trezit imediat după miezul nopții, fără să-și dea seama de asta. S-a îmbrăcat gros ca de obicei, a strecurat în buzunarul paltonului țigările și chibriturile, așa cum făcea de un timp, și-a pus pe cap broboada groasă de lînă, a mai băgat un lemn în sobă, a încuiat ușa și a plecat. De atîta ger i se lipeau nările. Fără să bănuie că mai erau cîteva ceasuri bune pînă la venirea zorilor, a luat-o încet spre celălalt capăt al tîrgului, pe unde trecea autobuzul. Nici măcar liniștea nefirească și întunericul prea gros nu i-au trezit bănuieli, adîncită în gînduri cum era. Tocmai se întorseseră cîțiva bărbați dintr-un sat apropiat. La cîrciumă, într-o seară, au povestit și despre un oarecare Ioachim Buzdugan niște lucruri pe care ea, auzindu-le de la alții, a refuzat să le creadă. Dar puțin cîte puțin, făcînd legătura cu scrisorile lui din ce în ce mai rare, cu apatia lui din ultima permisie, cu ochii lui care se aprindeau doar în fața paharului de țuică, o bănuială i se strecura rece în suflet. Presimțea, în noaptea aceea pe care ea o credea dimineață, o văduvie altfel decît a femeilor cu bărbații dați morți sau dispăruți. O văduvie de femeie care muncește, ține casa, spală și hrănește copiii și încă mai speră ca bărbatul ei umblînd hai-hui prin lume să se întoarcă o dată acasă.

Zăpada îi scîrția sub tălpi și după ce trecu de băcănia din centru un fel de neliniște o cuprinse. Se îmbărbătă singură, zicîndu-și că poate în dimineața aceea ceilalți sînt mai leneși, că poate ceasul ei merge ceva mai repede. Astfel ajunse la stîlpul care marca stația. Obosită, se așeză pe o bancă într-un fel de intrînd din gardul de pe margine. Deodată, dinspre vale se zăriră, luminoase, farurile unei mașini. Dar în loc să crească pe măsură ce se apropiau, farurile descreșteau. Alte cîteva luminițe le urmau, verzi, risipite haotic în urma primelor. Într-o secundă femeia se lumină : lupii ! Instinctul de conservare o ghidă fără greș : chibritele din buzunar trebuiau aprinse, să dea foc ziarelor cu care învelise mîncarea, să intre — dacă mai e timp — în cea mai apropiată curte. Cîinii începeau să se zbată în lanțuri, gălăgia urma un crescendo al groazei. lupii, speriați de hîrtiile care ardeau în mijlocul drumului, de lătrături, de chiotele care începeau să se audă făcură — ca prin miracol — cale întoarsă. Dar imaginația ei nu prevăzuse asemenea salvare. Se și vedea paralizată de frică, față în față cu boturile căscate, cu hîrîielile ieșind din gîturi de animal înfometat, cu unul sărindu-i la gît (așa cum se spune că sar lupii) și ceilalți înfingîndu-și colții în hainele și în carnea ei, trăgînd de ea așa cum de mult cei osîndiți erau legați de cai mînați în cele patru vînturi.

Osînda ei, ca și osînda mea — neașteptată asemănare — era că, o dată trecut șocul imediatului, al gurii căscate și negre ce te soarbe înspre neant, ești sortit să devii indestructibil, suficient și mult, un fel de idol de santal scăldat în parfumul propriei inutilități.

*

„Azi nu mai am ce-ți spune" anunță gazda mea și chiar cred că-și epuizase lista amintirilor și a prevestirilor pe ziua în curs. Ceasul de pe frigider nu era prevăzut cu sonerii speciale pentru cucoanele care se iau cu șueta și uită că plaja se începe de dimineața. Așa că și în acea zi madam Bibi spălă cănițele de cafea tot pe la amiază. Apoi îngrămădi în coșul de plastic un cearșaf cu flori mari decolorate de soare, două-trei piersici și faimoasa ei cutie cu alifie de bronzaj, rețetă secretă — singurul secret pe care nu l-a divulgat niciodată, de altfel. Cheia o lăsarăm pentru orice eventualitate la Coloneleasa.

Strada părea anesteziată de căldura amiezii. Era una din străzile acelea care duc direct la mare, cu case mici, cu ifose de vilă, de-o parte și de alta. Ca să ajungi pe plajă trebuia să cobori niște scări săpate într-un mal abrupt unde localnicii nu se sfiau să-și arunce gunoaiele. Pe cer se zărea un zmeu nemișcat pe care un copil îl ridicase, apoi îl ancorase de un cais strîmb. Nisipul frigea și singurul cîine se refugiase în rîpă, între gunoaie. În apă, printre scăldători, o familie de tătari își spăla calul. La orizontul lichid dinspre răsărit, ca și la orizontul dinspre trecut, nimic nou.

GEORGE OSTAFI

lacrimă

Oare știm în ce case locuim cu fotografiile
înrămate stupid ?
doar ferestrele spălate ne coincid
și mortul a zîmbit suav
lăsîndu-ne mai multe eseuri despre cazul lui grav
să ne îndreptăm către sălile de mese cuminți
și nici chiar la bîlci să nu scuipăm printre dinți
să urmăm a clădi în mister
bolți de azur pentru toți cei ce pier
și indiferent la care apartament
ferestrele au devenit de ciment
să aprindem o floare
pentru iubita celui care moare.

cazarmare

„Peste două mii de păsări au fost găsite moarte
de-a lungul țărmului olandez în apropiere de
Amsterdam"
mă gîndesc la tine
în serile lungi și în serile scurte
și în orele mele pe care nu mi le poate lua
nimeni
cu o ceașcă de cafea în podul palmei
cu pătura peste genunchi
cu gîndul
alunecînd între două veri
episodal
revăd, văd și întrevăd.

zori

Ai pieptănat calul o noapte
marea a șters urmele
o lacrimă
cămașa
lungă de in sărată și udă
liniștea ochilor tăi lunecînd prin toate
încheieturile
luminat de vînt vulturul de sub acoperiș
cearcăne, oasele echilibrate
o noapte galben sărată
curmali și viță de vie în zori răsărit-au pe țărm.

gudron

Un om
uitat pe firul văii
calcar
îndrăgostiți, ne spălăm dinții
dimineața și în amurg
cu sare
degetele tale străjuiesc drumul ochilor
mici coroane împărătești
inele de aur
calcar
un om
uitat pe firul văii.

trebuie să mergem o dată

și pe valea aceea
pe care se îngroapă ulcioarele
de atîția ani
mă pregătesc să-ți propun
dar teama
gardului care noaptea cînd dormi îl aud
uscîndu-se
plînge ca o femeie
în așteptarea iernii
îmi așează degetul arătător pe buze
și cad
dar chiar dacă voi alege calea uitării
a coșurilor cu mere transparente
sau
șoaptele care spintecă inima vîntului
o dată
se îngroapă ulcioarele
de atîția ani
pe valea aceea
trebuie.

anticipat

Primăvara vine
la capătul orașului deja s-au aprins focuri
prin văi
păsările emigrează în sens invers
vopsind pămîntul de la un capăt la altul
iubirile dorm în fața oglinzii
sînge subțire
șoferii și soțiile lor sînt realmente fericiți
motorina devine din ce în ce mai fluidă
primăvara mai are cîțiva kilometri și va tăia
inaugural cravata primarului
se vor desperechea menghinile
și fumătorii se vor lăsa pradă vîntului
m-aș putea dedica celor care au scăpat din iarnă
pentru
a muri primăvara
epilogul acestui semestru va fi cu siguranță
expandat.

PERMANENȚE

MIHAI EMINESCU ȘI ȚARA DE SUS

Mihai Eminescu a locuit în Cernăuți, la diferite gazde, din anul 1858, ca elev la Școala primară (National-Hauptschule), apoi ca licealist la Ober-Gymnasium, pînă prin anul 1866, cînd pleacă la Blaj. Elevul era adus la școală de frații săi mai mari: Șerban, Nicolaie (Nicu), Gheorghe (Iorgu) și Ilie. A locuit, la început, la Aron Pumnul, apoi a colindat pe la alte gazde. Ca „elev privatist", prin anii 1865—1866, se întoarce la Aron Pumnul și era bibliotecarul „gimnaziștilor". Plecarea la școală a fraților Eminovici de la Ipotești, în „străinătate", cum va spune poetul, era destul de anevoioasă, fiindcă mama Raluca umplea coșul căruței cu provziile pentru vreo lună-două.

Avînd „pașapoarte în regulă", frații treceau „cordunul" la Burdujeni-Ițcani, apoi, lăsînd Suceava la stînga cu ruinele Cetății și cu turnurile bisericilor, urcau spre Dornești, numit pe atunci Hadikfalva, unde făceau un popas. Al doilea popas îl făceau la Hliboca, pentru ca să ajungă, tîrziu, noaptea, porniți din zori de acasă, în ograda largă a lui Aron Pumnul. Mihai Eminescu își întipărise în suflet atît de bine drumul, încît, rămas singur la școală, fără frații săi, cînd l-a apucat dorul de casă și de părinți, a lăsat baltă cursurile clasei a II-a gimnaziale. Fără mîncare, fără vreo bocceа, bizuindu-se pe vremea frumoasă, Mihai Eminescu a plecat la Ipotești, avînd înainte peste 100 km. Nu s-a temut de o bandă de „barașnici" (tîlhari) care bîntuia prin preajma orașului Siret; nu s-a ferit nici din calea jandarmilor austrieci; n-a luat în seamă foamea și își astîmpăra setea la fîntînile de pe marginea drumului.

Ce-a văzut elevul, făcînd aceste drumuri cu trăsura lui Gheorghe Eminovici, cu vreun „chervan" negustoresc sau pe jos se poate desprinde din primul catren al poeziei: **„La Bucovina"**: „N-oi uita vreodată, dulce Bucovină, / Geniu-ți romantic, munții în lumină, / Văile în flori, / Riuri resăltînde printre stînce nante, / Apele lucinde-n dalbe diamante / Peste cîmpi în zori...", Mihai Eminescu cunoștea, în anul 1866, frumusețile Bucovinei. Cu alți colegi făcuse tradiționala excursie la Țețina; I. C. Sbiera avusese grijă să-i ducă pe elevii săi la Cernauca Hurmuzăcheștilor; Aron Pumnul le împărtășise admirația sa pentru Ștefan cel Mare, îngropat la Putna. Bucovina rămîne astfel o iubire permanentă a poetului. În anul 1871, el va fi animatorul serbării de la Mănăstirea Putna, unde s-au adunat solii întregului neam.

Cu prilejul acesta, Mihai Eminescu și Ioan Slavici au venit pînă în Dornești cu trenul. Din Dornești au luat o birjă care i-a dus pînă în Rădăuți. S-au „prezentat" căpitanului districtual Orest Renei, un mare patriot, care i-a omenit și s-a interesat de acțiunea lor. După **Cronica rădăuțană** au fost găzduiți de protopopul Ioan Mîndrilă. Au vizitat Biserica Gropniță Bogdana, apoi s-au ocupat cu organizarea serbării. Cu rădvanul lui Larionescu, au ajuns la Putna, apoi au colindat cu trăsura mănăstirii satele din jur, adunînd diferite danii pentru oaspeți, ajungînd pînă la mănăstirea Sucevița.

După acest mare eveniment, Mihai Eminescu a mai vizitat Bucovina, venind la sora sa Aglaia, căsătorită cu inspectorul școlar Ioan Drogli. A adus broșura antihabsburgică a lui Mihail Kogălniceanu, apoi a ținut conferința: **Influența austriacă asupra românilor din Principate** (Iași, 14 martie 1876). Ecouri bucovinene se află și în poezii: „Sus, în cetate la Suceava, / Eu zic: Sic transit gloria mundi...", sau: „Săracă Țară-de-Sus, / Toată faima ți s-a dus, / Acu cinci sute de ai / Numai codru îmi erai...". Mult mai tîrziu, în anul 1885, Mihai Eminescu a venit din nou în Suceava, la Vasile Bumbac, cînd a vizitat din nou Cetatea, Zamca și Dragomirna. Atît cît a cunoscut această „gură de rai", Mihai Eminescu s-a dovedit primul mare îndrăgostit, negalat decît de Nicolae Iorga (**Neamul românesc din Bucovina**) de munții, văile, riurile și cîmpiile Bucovinei.

Petru REZUȘ

Desen de Mircea Dăneasa

cadrane

Și însoțind răbdarea întinsă pe cadrane,
Pe mersul în cadența cititului în stele,
Deschizi obloane ștere de fluturi care-n taină
Cad în adînca mare a timpului din ele.

În scobitura care se-abate de la formă
Puținul se topește și picură-n suspine,
Filtrînd de umbră semnul împodobit din palmă,
Răscruce care trece, răscruce care vine.

DEBUT

în loc de întrebare

Cu iarba din ochi
botezi toate cărările,
te împiedică grămezile
de mere parfumate,
nevăzutele rădăcini poate
sau laleaua presată în ierbar
ca o statuie sub tremurul
ferestrelor galbene...

evadare

N-aș ști să mă-ntorc
din valea fără sfîrșit a ploilor
ca o vocală de metal în cădere
sau ca umbra văduvită de înțeles,
știu că i se mai spune zbor,
zbor tîrziu de lebede negre
fără ecou.

Carmen MACOVEI

Vîrtejul ce se naște odată cu durerea
Acelor curse scrise de pescăruși pe ploaie
Tresaltă din căderea pendulelor în zodii
Cu aripă de aer, lovită și greoaie.

Iar bîntuita moară trecută de amiază,
Găsită doar în urme prelinse pe semințe,
Ascultă crugul vremii, pe sine se visează
Purtînd de veacuri chipul aceleași ființe.

Vasile PUHA

bobul

de cîte ori încap în jurămînt
de cîte ori în renunțare
pustiit de singurătate
cad și blestem monstrul nesățul
totul a fost devorat înghițit
nimic nu mai am
sînt singurul și ultimul obiect întreg
îmi va rupe și arunca mîinile
nefrumoasele nerugătoarele
din ele va crește iarbă stelară
ce mursecă picioarele
și sîngele îmi va vărsa și
roiuri de insecte feroce vor potopi
și ce mai este va arde să vadă anonim
cum sufocat de cenuși va muri
cad în țărînă jurînd blestemînd și
o mie de spice vor înflori

Mircea TINESCU

probitatea istoricului literar

Informată, corectă, cumsecade, cu performanțe de meticulozitate atentă, **Pe urmele lui Mihail Sadoveanu** este cartea despre „existența spirituală a celui care a scris Nicoară Potcoavă sau, mai curînd, biografia lui prin operă" (**Cuvînt înainte**). Așadar, lucrare despre identitatea spirituală a autorului „a cărui viață are nemijlocite consecințe asupra operei", studiu prob de istorie literară, volumul * lui Dan Mănucă, unul între acum atît de multe altele despre Sadoveanu, izbutește (prin „adaosuri" biografice, prin „ipoteze" — toate pe baza unor „documente arhivistice") să releve convingător personalitatea („calea către sine") scriitorului cuprins atît de inspirat în memorabila sintagmă — „Ceahlău al cuvîntului".

Redactat temeinic, în bună cunoștință de cauză, depășind adesea spațiile obișnuitelor tipologii, dezvoltînd în chip personal anume conotații ale scriiturii, volumul lui Dan Mănucă (cercetător serios însă hermeneutician timid) probează calitățile unui foarte înzestrat istoric literar, de solidă formație și aleasă finețe, fidel numaidecît documentului (textului), suveran cu consecvență peste informația luxuriantă, exactă. Istoricul literar nu umblă cu fantezii sau presupuneri, devotindu-se, în total, literei sadoveniene.

N-ar fi prisosit — cum cartea se vrea un eseu, mai mult fler și fantezie, mai multă subiectivitate și dezinvoltură, o mai categorică integrare în context național și universal (în toate cele 300 de pagini, cred că am observat bine, singurul scriitor străin pomenit este Jean Boutière). Asemenea observații (și altele) bănuiesc că preocupă pe autor hotărît încă a mai elabora un studiu despre Sadoveanu („cititorul, binevoitor, va accepta unele afirmații așa cum sînt, întrucît detalierea și argumentarea lor o va avea altă dată"; **Cuvînt înainte**). Și tot „altă dată", acuratețea exprimării va obliga la îndepărtarea unui balast lexical, a unor stîngăcii sintagmatice de felul: „Pionier tenace, oierul Drăgan" p. 270, „untdelemnul dreptății" p. 270, „îmbăiere în istoria națională" p. 248, „autorul însuși, dizolvat în fiecare personaj în parte" p. 187, „Breb și Vitoria se complinesc întru a reprezenta o dilemă" p. 158, „prilej de exhibare a aversiunii" p. 172, „sentiment reparatoriu" p. 157, „mai complet" p. 237...

Pe urmele lui Mihail Sadoveanu este o bună lucrare în slujba istoriei literare, invitîndu-și cititorul la o lectură tip Bildungsroman.

Dumitru BRĂDĂȚAN

*) Dan Mănucă, **Pe urmele lui Mihail Sadoveanu**, Editura Sport-Turism, București, 1982.

DICȚIONAR

Începînd cu acest număr, publicăm un dicționar selectiv al scriitorilor bucovineni.

Sîntem încredințați că, oferind o imagine de ansamblu a literaturii bucovinene, vom contribui la o mai dreaptă și necesară înțelegere a contribuției pe care această **parte de țară** l-a adus patrimoniului culturii românești.

ALEXANDRU, OLTEA (22.VI.1930), r o m a n c i e r ă. Studii de filologie la București. Redactor la r e v i s t e l e „Femeia", „Căminul", „Săteanca". Cele mai multe dintre romanele sale, **Racul** (1970), **Veghea bătrînei doamne Gall** (1973), **Macii din preajma nopții** (1973), **Casa Emilianei** (1975), sînt romane de analiză. Personajele sînt în mare parte intelectuali preocupați de propria putere de cunoaștere. **Niciodată toamna** (1977) și **Sertarul cu medalii** (1979) sînt încărcate de lirism.

ANDRIU, LUCREȚIA (20.VII.1913, Fălticeni — 9.I.1964, București), poetă. A absolvit dreptul la București. A colaborat la „Viața C.F.R.", „Luceafărul". În locuința sa din București a găzduit numeroase întîlniri ale scriitorilor. Solida formație umanistică i-a permis să se miște cu dezinvoltură pe tărîmul poeziei universale. A lăsat valoroase traduceri din Rimbaud, Jacques Prévert, Baudelaire, Paul Valéry, Shakespeare, Milton, Rilke, Poe, Louis Aragon ș.a. A tradus, de asemenea, în limba franceză versuri din Eminescu, Arghezi, Topîrceanu, Eugen Jebeleanu, Cicerone Teodorescu, Tiberiu Utan. Poezia originală, trădînd o sensibilitate modernă, dublată de inteligență și talent, este adunată într-un volum care așteaptă lumina tiparului.

ANDRU (ANDRUCOVICI), VASILE (22.V. 1942, Bahrinești), profesor de limba franceză, eseist, scriitor, actualmente redactor la revista „Viața românească". Debutează în 1967 în ziarul „Zori noi" din Suceava. Primele volume de povestiri, **Iutlanda posibilă** (1970) și **Mireasa vine cu seara** (1973), cuprind căutările începutului, lungi confesiuni și monologuri interioare cărora le lipsește o structură dramatică bine articulată. Ulterior, **Arheologia dorințelor** (1977) prezintă un scriitor format. Cele două romane, **Mirele** (1975) și **Noaptea împăratului** (1979) sînt parabole cu adînci rădăcini în mitologie. Primul prezintă un străvechi ritual al înhumării pe care personajul principal îl trăiește amplificîndu-i semnificațiile la proporțiile feeriei cosmice din „Miorița". Ultimul roman este o admirabilă redimensionare a istoriei. Împăratul Traian în campaniile de la Dunăre, văzut ca om, ca militar, ca filosof, edifică un monument de admirație și respect pentru civilizația dacilor. Eseurile și prozele de pînă acum relevă un scriitor al meditațiilor interioare, un intelectual cu vaste orizonturi culturale, o sensibilitate acută.

ARBORE, ZAMFIR C. (14.XI.1848, 2.IV.1933, București), g a z e t a r scriitor. R e d a c t o r la o serie de gazete ale vremii, funcționar la Arhivele Statului și la primăria Capitalei, unde conduce serviciul de statistică, prieten cu militanți socialiști din România. Publică studii cu caracter științific (istorie, geografie), manuale, povestiri și schițe originale, traduceri din literatura universală și adaptări pentru copii (Cervantes — **Don Quijote de la Mancha,** Daniel Defoe — **Robinson Crusoe,** A. Daudet — **Tartarin din Tarascon),** lucrări cu caracter memorialistic. Pagini de literatură în revista „Amicul copiilor", dar mai ales în volumele autobiografice **Temniță și exil** (1894), **Nihiliștii** (1895), **În exil** (1896). **În temniță** (1897). Evocînd peregrinările unui destin aflat sub semnul hazardului, A. Z. reușește să înfățișeze, uneori cu pronunțate note naturaliste, măreția și tragismul din existența luptătorilor socialiști aflați la impactul cu istoria. Este unul dintre primii scriitori români care au zugrăvit lumea închisorilor.

Octavian NESTOR

AMINTIRI

(continuare din pag. I)

frumoasă! Au pierdut darul de a transforma larva în fluture, cu alte cuvinte au pierdut darul Metamorfozei. Copilăria în schimb e o continuă metamorfoză; de aceea este sacră. Putem da o definiție a copilăriei: copilul e o ființă care se minunează în fiece clipă. A găsi însă înminuarea la vîrstă matură e un miracol. Bătrînii alhimiști îi ziceau Piatra Filozofală. E un dar al zeilor clipa cînd ajungi să prinzi coada curcubeului. Demiurgul copiilor escamotează timpul ca un măsluitor de cărți. Curgerea cosmică dizolvă timpul, armătură bazică a Universului. Pe pînza de păianjen se coagulează boabe de timp și spațiu.

* *

Imaginea lui Eugen Lovinescu al copilăriei mele se manifestă deci prin instantanee, nu prin secvențe. Elementul timp se ocultează într-o fotografie. Cele dintîi amintiri despre Eugen sînt fălticinene. Cînd l-am văzut mai tîrziu la București, eram adolescent și farmecul se risipise. Aveam în față un om ca toți oamenii, de care mă despărțeau tinerele mele convingeri și spiritul de contradicție care ne era comun. Pînza de păianjen cu boabe de curcubeu se mistuise pe tărîmul celălalt. Nu mai rămăsese decît o pagină cadrilată de caiet școlăresc.

Deci, primele imagini fălticinene ale lui Eugen sînt acelea ale unui om foarte înalt, mai ales în comparație cu liliputanismul meu, deloc profesoral, purtîndu-ne pe mine și pe fratele meu pe picioare, ca Țugulea din poveste care alerga cu atît mai bine cu cît își atîrna de picioare două pietre de moară. Îi plăcea să-și înminuneze nepoții cu scamatorii sumare, dar care nouă ne păreau miraculoase. Era petrecere pentru noi, iar pentru el o delăsare după o dimineață grea de muncă, o întoarcere spre copilărie, a unui critic lucid, ca într-un elcșteu de veșnică tinerețe. Și noi copiii și el mergeam spre aceeași țintă pe cărări divergente, apoi convergente. Impresionismul lui literar din acele vremuri se acomoda cu aceste măști succesive. Nu era străin de duhul copilăriei. Îi plăcea, cînd se lungea pe un divan, să te așezi lîngă dînsul să-i pui întrebări. Răspundea la ele, oricît de năzdrăvane ar fi fost. Îl interesa fărîma de agerime care se găsea în ele.

*

În casa părintească, încăpătoare, Eugen își avea camera lui care-i purta numele. Ca toți cei cu adevărat muncitori, ieșea la ore fixe din ea, fie pentru masă, fie pentru plimbări. Deși nu intrasem în școli, mă impresionau cele două fișiere pline cu notele necesare pentru traducerea Analelor lui Tacit. Știam că pe vremea aceea, în afară de vacanță, în care revenea în orașul natal, ședea la Paris, unde-și prepara doctoratul în Sorbona. Menționez faptul, pentru că Parisul apărea ca un oraș mitic ochilor mei copilărești, ca un Bagdad macedonskian, cu pilpiiri de Isarlîc și nu în realitatea lui geografică care nu-mi spunea nimic. Probabil, copilul de atunci avea drepdate și nu omul matur de astăzi, care, vai, știe să citească prea bine o hartă. Ochii sînt aceeași, dar retina copilăriei emitea niște raze care topeau realitatea sensibilă și prin ea ajungea la țara de dincolo de negură. Iată un exmplu de modul în care Lovinescu transforma realitatea într-un mod psihic. E vorba de construirea noului gimnaziu din Fălticeni.

„Umbra mea morală a fost fixată în zidurile noului gimnaziu. Din clasa I m-am instalat într-însul, am trăit de-a valma cu viața lui minerală, i-am cunoscut toate unghiurile și toate tainele și în sălița din fund mi-am petrecut vacanțele adolescenței muncind din greu la formația mea intelectuală; de acolo au ieșit și primele mele încercări literare".

Omul era în fond un sentimental strecurat prin sita pudoarei, lucidității și a ironiei. Înfrîngerile din toamna lui 1916 și căderea Bucureștilor au adus în refugiul fălticinean un Lovinescu înfrățit cu pătimirile țării, cu credința neștirbită în izbînda finală. În casa mea părintească a deschis o școală pentru liceenii imobilizați în zborul lor. A legat o prietenie strînsă cu cîțiva din refugiați, printre care și mai ales cu T. V. Stefanelli, refugiat din Bucovina, pe atunci austriacă, consilier la Curtea de Casație din Lemberg, prieten și coleg de Universitate cu Eminescu. Prin Stefanelli, relicvă vie a Luceafărului, criticul îl căuta pe Eminescu — nor radiant în centrul curgerii vremurilor, sustras condițiilor de timp și spațiu.

Poeţi sovietici

IURI KOJEVNIKOV

suceava (I – II)

Prevestind distrugerea cumplită
cornul lunii s-a înfipt în zare
dar în calea turcilor-ispită —
stă Suceava — piatră de-ncercare!

Vremile-au lovit precum o spadă,
dar pe calea fără de uitare,
răsărind din neguri şi zăpadă
stă Suceava — piatră de-ncercare!

Vîntul poartă fumul din uzine,
silueta vieţii viitoare
tace — dar, hotar între destine
stă Suceava — piatră de-ncercare!

x

Suceava... Suceava... Suceava...
toarce-un fir aspru din albastrul zenit
şi-n memorie se-mpleteşte cu slava
precum rădăcinile ce cresc în granit.

Şanţurile-adînci sînt demult nivelate,
turnuri şi poduri sînt acum amintiri
şi-unde-au fost cruci în pămînt îngropate
cresc acum brazi înalţi şi subţiri.

Şi unde, Ştefan Vodă, călare
se-ntorcea din luptă victorios,
ţepoasele mure pun negre fulare
pe zidul de dintele timpului ros.

Şi spada-n rugină-şi mistuie slava
sub scutul pămîntului greu,
dar firele-mpletite de Suceava
nu s-or rupe nici cînd; trăi-vor mereu.

În româneşte de
DUMITRU BALAN şi ION POTOPIN

Ion CHILARU

mare adîncă

— Mare adîncă, şi mare severă,
De unde te-avînţi cu atîta putere?
— Din inima Terrei în care încape
şi cerul albastru crescut tot din ape.
— Şi cine te-ndeamnă mereu să ne chemi
Spre apele tale, prin vîrste şi vremi?
— Pămîntul. Şi-njuru-i cu drag ne dăm mîna
Să fie mereu peste tot vreme bună.

partidului

Sălăşluim în gîndul partidului.
Geamurile casei sînt încărcate de lumină,
Pereţi-i sînt împodobiţi
Cu zîmbetele înflorite pe covoare...
Pe masă ne stau visele-mplinite,
Crescute-n pîinea albă şi în floare.
Şi tot din casa noastră îşi iau zborul
Aceste clipe şi aceste vise,
Din care prinde viaţă viitorul.

catrene

Şi clipele pe rînd se şlefuiesc,
Se rotunjesc către apus de soare,
Devin mai blînde şi se scurg încet,
Lăsînd în om şi-n flori mărgăritare.

X
X X

Las-să-mi fie miinile izvoare,
Curgă-mi către stele dragostea de floare,
Ochii las-să-mi fie bolţi de brazi şi fagi,
Codrului ca să le fie dragi.

pacea

Pacea. Această pasăre albastră
(Aşa mi-o închipuiam cînd eram mic.)
Poartă sub aripi liniştea-nflorită,
Împodobind şi vale şi colnic,
Şi-aceste zări ţesute din mătasa
Privirii ei atît de scrutătoare,
De parcă, găzduind în orice casă,
Devine mai albastră,
În preajma unui soare.

ANUALA '82

S-a acreditat ideea că o expoziţie anuală a unui cenaclu al U.A.P. are şi un caracter bilanţier, manifestările de acest gen înregistrînd stadiile de dezvoltare ale activităţii artiştilor plastici. Din acest punct de vedere anualele devin momente de referinţă. Cenaclul sucevean, ce şi-a deschis expoziţia, ca în fiecare an, la galeria de artă din municipiu, a adus pe simeze o selecţie reprezentativă dublată de o certă exigenţă profesională, astfel încît expoziţia de faţă devine un factor de garanţie în confirmarea investiturii artistice a participanţilor. Efortul lor creativ de sondare a socialului ridică responsabilitatea actului creator la nivel de concept estetic. Asistăm astfel la o selecţie impregnată de un constructivism exact a secţiunilor de realitate filtrate artistic. Peisajele din natură, sau urbane, înscrise într-o diversitate de tehnici şi stiluri, se integrează într-o unitate ce se poate caracteriza ca definitorie. Portretistica, naturile statice, compoziţiile — ca tematică — grafica satirică, sculptura mică şi tapiseria — ca genuri — întregesc imaginea expoziţiei, ridicînd-o la un nivel ce va rămîne ca etalon. Lucrările semnate de **Ion Carp Fluerici** — elemente de peisaj (casă, şură), elevat construite stilistic şi cu o cromatică proprie, — **Adrian Bocancea** — fin colorist, cu rigurozitate componistică —, **Dumitru Rusu** şi **Veronica Gridinoc** — acuarelişti cu o tehnică personală —, **Virgil Parghel** — expresionist, delimitat de anterioarele creaţii printr-o gamă diversă de tonalităţi —, **Constantin Butoi** — un autoportret şi o natură statică cu vagi accente rembrandiene —, **Mircea Hrişcă** — un fotografism cromatic subtil, se pot constitui, alături de grafica **Marioarei Pruteanu** — **Corduban**, în „piesele de rezistenţă" ale expoziţiei. Acestora li se adaugă sculptura lui **Mircea Dăneasa** şi tapiseriile **Marcelei Larionescu** — ce pare a-şi fi găsit calea personală.

Prezenţele **Puşei Pîslaru**, **Ilenei Bardă**, ale lui **Liviu Gherghina** şi **Tiberiu Moruz** se înscriu pe coordonatele factorului de generaţie, cum ar putea fi caracterizate creaţiile expuse de ei. La acelaşi nivel pot fi enumerate şi lucrările semnate de **Traian Cojocaru** — o ceramică bine stilizată —, **Mihai Pînzaru** — grafică satirică, cu o linie mai simplă, **Anton Costin** — o efervescenţă florală bine gîndită cromatic.

Ca un frumos omagiu, prezenţa uleiurilor semnate de regretatul **Dimitrie Loghin**.

Petru DRIŞCU

Salonul umorului
ediţia a IX-a

Proliferarea saloanelor de umor este un fenomen deloc neglijabil, „setea" de asemenea producţiuni aflîndu-se într-o firească şi continuă creştere. Fiind unul dintre primele — dacă nu chiar cel dintîi — organizate de către un comitet judeţean de cultură şi educaţie socialistă, salonul de la Suceava şi-a învins demult timiditătile începutului, aruncîndu-şi privirea către veritabile cote de interes naţional. Deşi cauza trebuie căutată în primul rînd în circulaţia unor nume dintre cele mai cunoscute, care s-au perindat pe simezele Galeriei de artă din Suceava în aceşti nouă ani, precum şi colaboratorii cu revista **Urzica**, nici selecţionerilor „locali" nu li se poate contesta ceea ce se numeşte de obicei simţul umorului.

Mai plăcut este să constatăm că în acolada deschisă de seria saloanelor sucevene de umor se află acum o veritabilă grupare de tineri caricaturişti ai locului, cei mai mulţi dintre ei (Mihai Pînzaru-Pim, Ion Carp Fluerici, Al. Bartfeld, Pamfil Horodnic, Doru Olaş, George Ostafi, Mihai Papuc, Radu Bercea, Lucian Constantinescu, Virgil Gridinaru, Doru Pascal, Radu Ieţcu, Constantin Zelter, Viorel Flutur) fiind prezenţi şi-n actuala ediţie, la care au participat treizeci şi şapte de autori, din Bucureşti şi din zece judeţe ale ţării.

Generosul generic al expoziţiei („Eu, tu, el, noi") a condus pe artişti, şi de data aceasta, spre deducţii pline de neprevăzut, oscilînd între portretul-simbol, compoziţia cu planuri disjunctive şi parabola cu afinităţi moralizatoare. Altfel spus, autorii (Albert Poch, Nicolae Mirodone, Constantin Cazacu, Raul Marian Ţiganu, Dragoş Anton, Pompiliu Dumitrescu, Sorin Postolache, Viorel Teoc Nasta, Octavian Covaci, Radu Iulian, Ştefan Popa, Adrian Andronic, Nicolae Viziteu, Eugen Moga, Lucia Timoc, Victor Chiriloaie, Ioniţă Nicolae, Constantin Tudorache, Ion Z. Georgescu-Lunică ş.a.) supun atenţiei publicului cîteva dintre cele mai interesante ipostaze ale relaţiilor de stringentă actualitate dintre cei care se află în spatele acelor importante pronume de care aminteam, fie că e vorba de falsa supraponderabilitate socială a unora, de meschina disimulare, sau de amneziile cronice ale celor care s-au golit treptat de orice simţămînt omenesc.

Titularii premiilor ediţiei a IX-a (preşedinte de juriu Constantin Ciosu) au fost: Anton Dragoş (I), din Bucureşti, Raul Marian Ţiganu (II), din Bucureşti şi George Ostafi (III), din Suceava.

Marcel MUREŞEANU

CONSEMNĂRI

● Fondul documentar — memorial „Nicolae Labiş"

Purtînd pe frontispiciu numele poetului care a statornicit definitiv în universul poeziei noastre rosturile fertile ale *luptei cu inerţia*, Fondul memorial-documentar „Nicolae Labiş", s-a constituit prin generoasa donaţie făcută de părinţii şi surorile poetului şi, parţial, prin achiziţionarea unor piese din componenţa sa de către actualul deţinător — Muzeul judeţean Suceava. Fondul cuprinde cea mai însemnată parte a manuscriselor rămase de la Nicolae Labiş, unele dintre cărţile care i-au aparţinut, diverse acte, documente şi obiecte personale, exemplare din ediţiile operei sale, cărora li se adaugă casa de la Mălini unde el a trăit şi a creat multe dintre poeziile sale importante.

Evident, dintre toate categoriile de bunuri ale fondului, cea mai deosebită semnificaţie o comportă manuscrisele — laboratorul de creaţie al poetului — sursa primordială şi cea mai sigură pentru stabilirea cît mai fidelă a traiectului devenirii sale, de la şovăielile inerente începuturilor ce datează din cea mai „fragedă pruncie", şi pînă la cristalizarea neobişnuit de rapidă a acelei surprinzător de mature formule de creaţie, inconfundabilă prin originalitatea ei, care dă poeziei sale personalitate şi valoare. Relevante sînt, în egală măsură, aceste manuscrise şi pentru cei interesaţi de surprinderea genezei multora dintre poemele lui Nicolae Labiş, căci între ele întîlnim atît ciorne cu notarea unor sugestii generate de spontaneitatea inspiraţiei (acea „săgetare de idei", despre care aminteşte unul dintre poemele lui Nicolae Labiş), cît şi eboşe ce reliefează stadii succesive de elaborare a unui poem sau altul pînă la atingerea cotei finale — forma definitivă. Interesant pentru un slujitor atît de devotat al poeziei, este şi faptul că între aceste manuscrise întîlnim şi pagini de proză, de teatru, de critică literară sau de tălmăciri, cele mai multe fiind inedite. Nu credem că poate fi vorba despre capricioase tentaţii trecătoare de „trădare" a muzei preferate, de simple „cochetării", întrucît numărul relativ mare al acestor pagini denotă, după părerea noastră, o preocupare relativ constantă, de pregătire a terenului tematico-expresiv, în vederea unor realizări ulterioare.

Acest fond de manuscrise, acte, documente, obiecte personale, cărţi a cunoscut pînă în momentul de faţă valorificări atît din punct de vedere al cercetării ştiinţifice, cît şi în sens cultural-educativ. Astfel, o serie de texte inedite au fost deja publicate sau comentate pe larg în publicaţii de specialitate, iar casa de la Mălini a fost amenajată şi funcţionează, din decembrie 1975, ca obiectiv muzeistic format dintr-o expoziţie literară de tip memorialistic şi o cameră memorială propriu-zisă.

Toate acestea, alături de Festivalul naţional de poezie „Nicolae Labiş", care se desfăşoară anual în judeţul nostru (ajuns acum la a XV-a ediţie), reprezintă modalităţi majore de cinstire a memoriei poetului. (Nicolae Cîrlan)

● Un nou succes artistic

Cunoscutul cor din Putna, laureat al Festivalului naţional „Cîntarea României", şi-a înscris în palmares un nou premiu. Prezentă la ediţia a VI-a a Festivalului coral interjudeţean „Ion Vidu", desfăşurată la Lugoj, formaţiei din Putna i s-a decernat Marele trofeu „Ion Vidu" şi premiul I pentru nivelul înalt al artei sale interpretative. Beneficiind de îndrumarea competentă a compozitorului Radu Paladi, coriştii putneni, recunoscuţi prin pasiunea şi dăruirea lor, şi-au reconfirmat calităţile şi prin prezenţa, în calitate de invitaţi de onoare, la reuniunea de la Chizătau (jud. Timiş), prilejuite de aniversarea a 125 de ani de la înfiinţare, în această localitate, a primului cor ţărănesc din Banat. (P. D.)

● Cenaclu

La ultimele două întîlniri ale cenaclului literar „Nicolae Labiş", au citit poezie Constantin Severin şi Dan Bodnar. Discuţiile, la care au luat parte Viorica Petrovici, Brînduşa Sumanaru, Liviu Popescu, Constantin Cernica, Sabina Doujac, Constantin Ungureanu, Ion Cozmei, Octavian Nestor şi Victor Rusu, au relevat opţiunea lui Constantin Severin pentru o poezie a lucidităţii senzoriale, de nuanţă expresionistă, în care concentrarea expresiei, detaşarea de lirism, sugestia acută, apar ca dimensiuni ale unei viziuni poetice originale.

Despre poezia lui Dan Boldar au vorbit Vasile Ciprian Stoleru, Brînduşa Sumanaru, Dana Lucuţar, Doina Mareş, Stelian Nistor, Constantin Ungureanu, Eusebie Cunescu, Crăciun Maricica, Roman Istrati şi Victor Rusu, arătînd că autorul cultivă versul de esenţă romantică, de declamare a eului, într-un discurs confesiv-interogativ marcat de efortul desprinderii de modele.

(V. R.)

REALIZATORI: Ion BELDEANU, Constantin BLĂNARU, George DAMIAN, Viorel DÂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREŞEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA.

Tehnoredactare: Valentin MILICI